

Pünkösöd

A pünkösöd a húsvét utáni 7. vasárnapon és hétfőn tartott keresztény ünnep, amelyen a kereszténység a Szentlélek kiáradását ünnepli meg. A Szentlélek, az Atya és a Fiú kölcsönös szeretetének végpontja, áradása; ez a kiáradás. A Szentlélek ezen a napon áradt ki Jézus tanítványaira, az apostolokra. A katolikus pünkösdi ünnep tárgya a húsvéti misztérium beteljesedése: a Szentlélek eljövetele, ajándékainak kiáradása, az új törvény és az Egyház születésnapja. 1969-től pünkösöd hétfője már az évközi időhöz tartozik.

Eredete

Az ószövetségi zsidó ünnep, héber nyelven Sávuót, a törvényadás (tóra adásának) emléknapja és az új kenyér ünnepe. Az Ószövetség szerint az Úr három főünnepet rendelt a zsidóknak. *"Háromszor szentelj nekem ünnepet évenként! Tartsd meg a kovásztalan kenyerek ünnepét! Hét napig egyél kovásztalan kenyeret, ahogyan megparancsoltam neked, az Ábáb hónap megszabott idején, mert akkor jöttél ki Egyiptomból. Üres kézzel senki se jelenjék meg előttem! Azután az aratás ünnepét, amikor meződ vetésének első termését takarítod be. És a betakarítás ünnepét az esztendő végén, amikor a termést betakarítod a mezőről. Évenként háromszor jelenjék meg minden férfi az Úristen színe előtt (Jeruzsálemben)!"* (2Mózes 23:14-17)

Tehát a középső a pünkösöd ünnepe, ez az 50. nap.

Népszokások

A magyar kultúrában több szokás kötődik a pünkösödhöz. Több elemük a kereszténység előtti időkbe nyúlik vissza. Visszavezethető a római floráliákra: a floráliák olyan tavaszt köszöntő ünnepi alkalmak voltak, amikor Flora istennőt, a növényvilág és a virágok (tágabb értelemben a termékenység) istennőjét köszöntötték. Az istennő görög nevén Khlóris, azaz Zöldellő, Viruló.

- **Májusfa:** A magyar nyelvterület nagy részén hagyományosan a május elsejére virradó éjszaka állítottak májusfát. Másik jeles alkalmá pünkösöd volt. A május elsején állított fákat sokfelé pünkösödkor bontották le. A májusfa, a zöld ág a természet

megújhdásának a szimbóluma, és legtöbb esetben az udvarlási szándék bizonyítéka, szerelmi ajándék is. A májusfát csoportba szervezödve állították a legények a lányoknak, akiknek ez nagy megtiszteltetés volt. Magas, sudár fák voltak erre alkalmasak, melyeket a kerítésoszlophoz rögzítettek éjjel vagy kora hajnalban. Általában színes szalagokkal, étellel-itallal is díszítették.

- **Pünkösdi király:** A középkor óta ismert szokás, ekkor ügyességi versenyen (tuskócipelés, karikába dobás) kiválasztották a megfelelő legényt, aki később a többieket vezethette, továbbá a pünkösdi király minden lakodalomba, mulatságra, ünnepségre hivatalos volt, a kocsmákban ingyen ihatott, a fogyasztását a közösség fizette ki később. Ez a tisztség egy hétig, de akár egy évig is tartott. Gyakran ez alkalomból avatták fel a legényeket, akik ezentúl udvarolhattak, kocsmázhattak.
- **Tavaszköszöntés:** Már kora hajnalban az ablakokba, vagy a ház kerítés-lécei közé tűztek zöld ágakat, virágokat (bodzát, pünkösdirózsát, jázmint). Ennek oka az, hogy nehogy belescapjon a házba a villám. Néhol a lányok házakra tettek ki zöld ágakat.
- **Pünkösdi királynéjárás:** Eredetileg 4 nagyobb lány (később több) körbevisz a faluban egy ötödiket. Ő a legkisebb, a legszebb. Énekelnek, és jókívánságokat ismételgetnek. Megálltak az udvarokon, majd a pünkösdi királyné feje fölé kendőt feszítettek ki, vagy letakarták őt fátyollal. Énekeltek, közben körbejárták a királynét, a végén pedig felemelték, s termékenységvarázsló mondókákat mondtak.
- **Pünkösödülés:** Ekkor pünkösdi király és királyné párost a kíséretével jelenítették meg, de volt, ahol lakodalmi menetet menyasszonnyal és vőlegénnyel. Ez a szokás hasonló a pünkösdi királynéjáráshoz, de ez elsősorban adománygyűjtésre szolgált. A gyerekek, vagy fiatalok csapata énekelve, táncolva végigjárta a falut, s adományt gyűjtött.
- **Törökbaszás, borzakirály, rabjárás:** Nyugat-Magyarország egyes vidékein voltak jellemzőek pünkösdkor. Egy kisfiút szalmával kitömött nadrágba öltöztettek társai, török basát utánozva. Házról házra kísérték, az udvarokon pedig pálcával ütötték, hogy ugráljon. Pénzt és tojást kaptak cserébe. A pünkösdi rabjárók szintén fiúk, akik a lábuknál összeláncolva mennek a lányokhoz körbe a faluban, azzal a kéréssel, hogy „Segéljék ezeket a szegény katonarabokat.” Persze, ők is ajándékokkal térnek haza.
- **Csíksomlyói búcsú:** Az egyik legfontosabb magyar Mária-kegyhely Csíksomlyón található. A csíksomlyói búcsú hagyománya a 15. századból maradt fenn az első írásos emlék, amely beszámol a pünkösdi zarándokltról. A katolikus hívek

pünkösdszombatra érkeztek meg a csíksomlyói kegytemplomhoz, majd mise után felvonultak a két Somlyó-hegy közé. A népszokás ma is élő hagyomány, a csíksomlyói búcsú a magyarság egyetemes találkozóhelyévé nőtte ki magát.

Pünkösdhöz kapcsolódó népi hiedelmek

Különböző rítusok és hiedelmek kapcsolódnak ehhez a naphoz hazánkban is, akárcsak a környező népeknél. Hazánkban a teheneket nyírfaággal veregették, hogy jól tejeljenek. Van ahol kenyérhéjat égettek, hamuját a gabonaföldre szórták, hogy jó termés, gazdag aratás legyen.

Úgy tartották, aki pünkösd hajnalban születik, szerencsés lesz. A hajnalban merített kútvízben való mosdás egész évre elűzi a betegséget, keléseket.

Időjárás és termésjóslásra példa, hogy Gyimesben úgy tartották, ha ilyenkor esik, jó termés várható. Baranyában és Bács-Bodroiban azt mondták: ha pünkösdkor szép az idő, sok bor lesz. Az eső általában nem kívánatos: „pünkösdi eső ritkán hoz jót”

A pünkösdi harmatnak egészség és főként szépségvarázsló erőt tulajdonítottak. Például, Mikekarácsonyfán pünkösd hajnalán napkelte előtt a lányok a kertben harmatban mosdottak, hogy szép legyen a bőrük, ne legyen szeplős az arcuk

